

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף מב.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה קב

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

מאמר בועז ורות סוד סמיכת גאולה לתפילה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

מוהר"ן מספר שרבנו אמר לו שאמר לפני איזה רב שהיה אצלו תורה על בועז ורות שהן בחי' סמיכת גאולה לתפילה. עוד אמר שיש לו הרבה תורות גבוהות מאד אבל העיקר אצלו מה שמצליח לצמצם ולגלות לאנשיו.

שיחות

אין

לקוטי הלכות

אין

קושיות

- א. כי גואל אנכי וכו' – צ"ע מדוע הוסיף וכו' הרי ההמשך "וגם יש גואל קרוב ממני" סותר דבריו. ראה בפנים בהערה שני תרומים.
- ב. במהרש"א וחי"ד א מבואר ששמה רות היה גם בגיורת וצ"ע מה שייך לדרוש בו? המהרש"א הקשה ותרץ שכונת הגמ' מדוע למגילה קראו רות ולא נעמי. אבל בחדושי רע"א דחה דבריו (ילקוט ביאורים ברכות ז). ובזוהר חדש רות/ב מבואר שבגיותה קראו לה גילית וכשנשאה מחלון שינה שמה לרות. וגם זה צ"ע האם למחלון היה רוח הקדש? ראה בפנים שהמתוק מדבש כתב שהיה בהשגחה עליונה שיקראו לרות וערפה על שם העתיד. עוד ראה שמחת הרגל לחי"ד א על מגילת רות בתחילת פירושו מאריך בכמה תירוצים מה היתה שאלת רבי יוחנן מאי רות, ואחד מהם ששאל כיון שנקראה בגיותה רות מדוע לא שינו שמה כשנתגיירה ועל זה תירץ רבי יוחנן כיון ששם רות רומז לדוד שיצא ממנה. עוד ראה שם אות ז' מאי רות שרבי יוחנן התכוון לשאול לאיזה צורך נכתבה מגילת רות שאין בה שום דין? והשיב שמגילת רות היא פסק שפסק בועז ואחריו בית דינו של שמואל שמואביה מותרת לבוא בקהל ולייחס את דוד.
- ג. צ"ע מנין שדוד יצא בזכות רות ולא בזכות בועז, הרי שבטים יצאו מיעקב ע"י שפחות. ראיתי מבארים (פרשת מרדכי בילקוט ביאורים ברכות ז: הערה מז) שדוד נולד בזכות רות כי בועז לא התכוון לשאת אשה בת בנים ורות היא שדחקה בו לייבם אותה ובזכותה נולד פרץ וממנו עובד ישי ודוד.
- ד. עדיין צ"ע מנין שכוחו של דוד לשיר להקב"ה, בא מכוחה של רות גרה מואביה ולא מכוחו של בועז הצדיק? וכמבואר בזוהר שבזכות ששלט ביצרו כשבאה אליו בלילה זכה דנפק מניה מלכי שליטין על כל שאר מלכין ומלכא משיחא דאתקרי בשמא דקב"ה יוד. על שניהם נאמר שבזכות צדקתם זכו בדוד. ואולי אפשר לומר לפי דברי רבנו כאן שבשם של שניהם רמוז מלך המשיח בן דוד, כי בועז בתורה יא הוא בחי' יסוד, ורות על שם דוד שתיקן ספירת המלכות, וע"י שניהם שהם בחי' יסוד מלכות, סוד סמיכת גאולה לתפילה, נזכה להתגלות משיח בן דוד בב"א.
- ה. צ"ע כיון שעיקר היה אצל רבנו מה שגילה לעולם מדוע לא חזר על התורה הזו למוהר"ן שיכתוב אותה ותתגלה לאנשיו ותשאר לעולם? צ"ע אולי כמו שכל תורה גם כשנכתבה היה זמן שהותרה לפרסום כגון תורה נה שהאחד שראה אותה לפני הזמן הציץ ונפגע¹, כך גם היו תורות שלא היו צריכות להתגלות אלא לאדם אחד שאינו מאנ"ש.
- ו. צ"ע מה התכוון מוהר"ן שנלמד מהתורה זו? נראה אע"פ שבתורה סה כבר דיבר על בועז ורות אבל את העניין הזה שהם בחי' סמיכת גאולה לתפילה לא הזכיר בפירושו אלא כאן.

ג' – טו כסלו תשפו ירושלים

² אישי התנ"ך ז"ח רות דף עט. במתוק מדבש דף עה:

³ בשיש"ק ח"א, סעיף תפ"א – פעם נכנס איש (ר' דוד מפאלי) לבית רבינו שלא בידיעתו של רבינו, והביט וראה בכתב יד תורה נ"ה שבליקוטי מוהר"ן ח"א קודם הזמן שהיה חפץ רבינו לגלותה. ונענש איש זה שלא זכה להתקרב לרבינו כראוי: (עפ"י ביאור הליקוטים תורה זו, אות נ"ו, עיי"ש).

הקדמה

תורה זו מתחלקת לשתיים תחילה מביא קיצור נמרץ של תורה גבוהה שרבנו אמר לאיזה רב שהיה אצלו. ולמוהר"ן לא גילה ממנה אלא מעט מאד.

החלק השני מדבר על השגותיו של רבנו שאעפ"י שהן גבוהות מאד, ויש לו תורות רבות שהשיג בלא לבוש, שעל ידו נוכל ללמוד אותן, העיקר אצלו היה כל דיבור ותורה שהצליח לצמצם ולגלות לאנשיו

בענין מה שגילה למוהר"ן שבועו ורות בחי' סמיכת גאולה לתפילה. נראה שהעיקר חסר מן הספר, כי המעט שגילה למוהר"ן לכאורה הם דברים ידועים עפ"י המבואר בספרים כי בועז בחי' יסוד כמבואר בתורה יא' ב' עז, ורות נקראת אם המלכות/ כמ"ש (מלכים-א ב יט) וישם (שלמה) כסא לאם המלך. ובגמ' אמרו שהיא רות שהאריכה ימים עד ימי שלמה המלך (ובזה התקיימה ברכת בועז תהי משכורך שלמה רמז לה שיצא מממנה שלמה המלך) ולא היתה אמו אלא סבתא רבה רבה שלו (כי שלמה בן דוד בן ישי בן עובד בן פרץ בן בועז ורות) אלא אם המלכות בחי' תפילה. ויסוד מלכות היא סמיכת גאולה לתפילה.

וכן בזוהר/ עה"פ (רות ג' יג) "ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב וכו' שכבי עד הבקר" דא נהירו דפורקנא. כי רות בחי' מלכות בחי' כנסת ישראל, ואמר לה אם יזכו למעשים טובים כמון שכוונתך לשם שמים אזי תהיה הגאולה באחישה ואם לא, אזי שכבי עד הבקר שיתקיים בעיתה. וע"י שרות דחקה עצמה וסיכנה עצמה לבקש מבעו שייבם אותה אע"פ שפחדה שיקפיד עליה, זכתה להיות אם המלכות עד עולם, דהיינו שיוולד ממנה דוד שתיקן את מדת המלכות וזכה שמזרעו יהיה הגואל מלך המשיח בן דוד.

כמה טעמים עפ"י הפשט נאמרו בסוד סמיכת גאולה לתפילה/ וראה מעם לוועז/ בשם לחם שלמה (מאמר סה) כי יסוד הגאולה תלויה בתפילה, שאם נתפלל בכונה ניגאל. לכן אחרי שירה חדשה אסור להפסיק. ראה גם שער הכוונות הישן/ שהם מ"א תיבות עד גאל ישראל, (כך כנראה היה בגרסתו אבל אצלנו חסר שתי תיבות)

¹ תורה יא אות ד' - ואור הנה הוא בחינת טל אורות הפלולים בנא"ו של כבוד, בבחינת (איוב ל"ג:ט): הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר. פעמים שלוש הם בחינת טל אורות של מלוי שלש אותיות ראשונות (פירוש, כי שלש אותיות ראשונות של שם הויה במלוי אלפין הם בגימטריא טל, והם בחינת טל אורות, והם פלולים בהנא"ו של השם). עם גבר - שהם פלולים בבחינת, כי פא"ש גבורתו, ועל שם זה נקרא בריה: בועז (תיקון לא) - בו עז, בו תקפא.

² בבא בתרא דף צא: דתניא מאי דכתיב ויוקים ואנשי כוזיבא ויואש ושרף אשר בעלו למואב וישבי לחם והדברים עתיקים ויוקים זה יהושע שהקים שבועה לאנשי גבעון ואנשי כוזיבא אלו אנשי גבעון שכזבו ביהושע ויואש ושרף אלו מחלון וכליון ולמה נקרא שמן יואש ושרף יואש שנתיאשו מן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום אשר בעלו למואב שנשאו נשים מואביות וישבי לחם זו רות המואביה ששבה ונדבקה בבית לחם יהודה והדברים עתיקים דברים הללו עתיק יומיא אמרן ודכתיב מצאתי דוד עבדי וכתיב שתי בנותיך הנמצאות: המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שם המה היוצרים אלו בני יונדב בן רכב שנצרו שבועת אביהם. וישבי נטעים זה שלמה שדומה לנטיעה במלכותו וגדרה זו סנהדרין שגדרו פרצותיהן של ישראל עם המלך במלאכתו ישבו שם זו רות המואביה שראתה במלכות שלמה בן בנו של בנה שנאמר וישם כסא לאם המלך וא"ר אלעזר לאמה של מלכות.

³ ר"י מיואש - הדברים עתיקים דברים הללו עתיק יומין אמרם. פירוש, הקב"ה גור שיצאו מחלון וכליון לחוץ לארץ וישאו שם נשים כדי שיתגלגל הדבר ותבוא רות המואביה לבית לחם יהודה ותנשא לבעו ויצא ממנו דוד:

⁴ מלכים-א פרק ב' (יט) ותבא בת-שבע אל-המלך שלמה לדבר-לו על-אדנייהו ויקם המלך לקראתה וישתחו לה וישב על-פסאו וישם פסא לאם המלך ותשב לימינו: פרש"י - לאם המלך. אמרו רבותינו (בבא בתרא צא ב): לאמה של מלכות, היא רות. ועיין שם רד"ק שבפשוט הכוונה לאמו בת שבע אבל בגמ' דרשו שהכוונה לרות שעדיין היתה חיה וזה דוחק.

⁵ זוהר חדש רות (מתוך מדבש) דף קז. - ואם יסתדן עליך עובדין טבין למפרוק לך ואם יעידו עליך המעשים טובים שעשו, שכונתם ראויה את להגאל, פרוק אז תגאלי על ידי זכות המעשים טובים, ואם לאו ואם אין להם מעשים טובים כל כך שכונתם תגאלי, אז וגאלתיך אנכי בלי שום זכותים, חי יהו"ה שכבי עד הבקר דהיינו עד דייני צפרא ונהירו דפורקנא עד שיבא הבקר ואור הגאולה.

⁶ זוהר משפטים (מתוך מדבש) (דף קטז.) ומסתדן דכיו ואמר וביה אומא וזיסוד משכני הקב"ה את המלכות דכתיב חי יהו"ה הוא היסוד הנקרא חי העולמים, והשכונה היא שכבי עד הבקר פי' שכבי נגלות עד זמן הגאולה הנקרא בקר,

⁷ ראה לקמן ברכות ד: פרש"י ותלמידי רבנו יונה

⁸ הובא במעם לוועז שמות יב מא אות נו.

⁹ שירה חדשה שבחו גאולים לשמך הגדול על שפת הים יחד כלם הודו והמליכו ואמרו ה' ימלך לעולם ועד, צור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאמך יהודה וישראל ונאמר גאלנו ה' יבא את קדוש ישראל ברוך אתה ה' גאל ישראל:

ספר הכוונות הישן (דפוס שנת ת"פ) - מכאן עד גאל ישראל נמצא מ"א תיבות, (כנראה הכוונה לשירה חדשה וצ"ע כי בנוסח ספר חסד שנים ובנוסח ערות מורה חסר אחת עשרה) כנגד מ' יום שעמד משה בהר לקבל תורה, ואחד יותר היא התורה הנקראת מן האלה, ונאמר (שה"ש ח, יב) האלה לך שלמה, הוא משה, אותיות שלמה למשה הכל דבר אחד. בא"י גאל ישראל יכוין לסמוך גאולה לתפילה, שהם יסוד ומלכות, שישוד נקרא גואל, שנאמר (רות ג, יג) אם יגאלך טוב יגאל, ותפלה היא מלכות, שנאמר (תהלים יז, א) תפלה לדוד. ומאד יש להזוהר שלא לדבר כלל ועיקר חי' כמו שאתה נוהר מהאש, וכן תמצא כי המלכות נקראת אש, כי י"י אלהיך אש אוכלת (דברים ד, כד), ויסוד גם כן נקרא אש, כאש אוכלת בראש החר (שמות כד, יז), כי עתה נכנס האדם באצילות, וצריך לישב אותה שעה באימה וחלחלה ברתת וזיע לפני הבורא, ולכן הוא בעמידה ולא מיושב כשאר תפלה, כי אפילו כל הכיתות של מעלה עד חיות הקדש שהם יותר עליונים, כשישראל הם בעמידה אז גם הם מרפים כנפיהם, שנאמר (יחזקאל א, כד) בעמדם תרפינה כנפיהם. וכשיתחיל אדני שפתי תפתח אזי נכנס בהיכל קדש הקדשים הרימוז לכח"ב של בריאה כאחד שלשתם יחד, כי נחשבים כאחד, וצריך שיעלה המדרגות במחשבתו ממדרגה למדרגה עד

עד כאן ההקדמה

*

תורה קב

פעם אחד באתי אליו ז"ל. וסיפר לי. שזה בסמוך הי' אצלו רב אחד. ודיבר עמו. ואמר לפניו תורה. י"א היינו שרבינו ז"ל אמר לפני הרב הנ"ל תורה. ולא זכיתי שיחזור ויאמר אותה התורה לפני. רק אלו הדיבורים שמעתי מפיו הק'.

סיפר לי. שאמר אז מענין בועז ורות. שבועז ורות הם סוד סמיכת גאולה לתפילה [י"ב/י"ג]. כמבואר בספרים שגואל הוא בסוד ספירת היסוד ובוועז רומז לספירת היסוד כמבואר בתורה יא אות ד', ורות נקראת בגמ' ברכות ז. אם המלכות שממנה יצא כל מלכות בית דוד. וסוד סמיכת גאולה לתפילה הוא סוד חיבור יסוד מלכות כמבואר בשערי אורה שער ב' [י"ד]. דהיינו בועז ורות.

בינה של מעלה, כי זה החיכל הוא היכל שביעי, והבינה למעלה היא שביעית ממלכות עד בינה, ומשם יכלל שביעי בשביעי ויעלה עד א"ס במחשבתו, וחזור חלילה ברצוא ושוב כברק למקומו:

^א ביאור מזהרין בתקפא

^ב ברכות ד: עין שערי אורה שער ב' ד"ה וצריך אני לעוררך על עיקר גדול, וזהו חדש רות קו. במתוק מדבש

^ג ברכות דף ד: - אמר מר קורא קריאת שמע ומתפלל מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה לתפלה של ערבית רבי יהושע בן לוי אומר תפלות באמצע תקנום במאי קא מפלגי אי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא אי בעית אימא סברא דרבי יוחנן סבר גאולה מאורתא נמי הוי אלא גאולה מעלייתא לא הויא אלא עד צפרא ורבי יהושע בן לוי סבר כיון דלא הויא אלא מצפרא לא הויא גאולה מעלייתא ואיבעית אימא קרא ושניהם מקרא אחד דרשו דכתיב בשכבך ובקומך רבי יוחנן סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה קריאת שמע ואחר כך תפלה אף שכיבה נמי קריאת שמע ואחר כך תפלה רבי יהושע בן לוי סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה קריאת שמע סמוך למטתו אף שכיבה נמי קריאת שמע סמוך למטתו.

פרש"י - זה הסומך - וכל שכן דשחרית, דעיקר גאולת מצרים בשחרית הוה, כדכתיב ממחרת הפסח יצאו בני ישראל (במדבר ל"ג), וסמיכת גאולה לתפלה רמזה דוד בספר תהלים, דכתיב ה' צורי וגואלי (תהלים י"ט), וסמיך ליה יענך ה' ביום צרה (תהלים כ'), ואמרין בברכות ירושלמי (פרק א') מי שאינו סומך גאולה לתפלה למה הוא דומה לאוהבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך, יצא המלך ומצאו שהפליג אף הוא הפליג, אלא יהיה אדם מקרב להקדוש ברוך הוא אליו, ומרצהו בתשבחות וקלוסין של יציאת מצרים, והוא מתקרב אליו, ובעודו קרוב אליו יש לו לתבוע צרכיו:

תר"י (תלמידיו רבנו יונה) (ברכות דף ב: מדפי הר"ף - הטעם השני) את מעלת הסומך גאולה לתפילה, כך כתבו: "וכיון שמוזכר עכשיו אותה הגאולה שבטחו אבותינו בה' והצילם ומתפלל מיד". ועל ידי כך מפנים בלבו את הידיעה וההכרה שהש"ת הוא היחיד שבידו היכולת להושיע ולגאול, ויש לבוטח תקוה גדולה שבזכות בטחונו ימלא ה' את משאלותיו. לכן המסקנא היא לפנות אליו בתפילה - "נמצא שגם הוא בוטח בו שיענה אותו כמו שענה לישראל בעבור שבטחו בו, ומפני זה מוזכר אותה הגאולה ומתפלל מיד. והבטחון הוא עיקר היראה והאמונה, ולפיכך זוכה בסיבתו לחיי עולם הבא".

וזהו חדש רות (מתוק מדבש) דף קז. - ועל דא ועל כן אמר ליה הקדוש ברוך הוא להשכינה הטבת חסדך האחרון מן הראשון, דהיינו דאתקיימת בקיימא לגבאי שעמדת בקיום ונאמנות אצלי, ולא חיישת לחרופא וגיופא דשאר עמין ולא חששת להחרוף והגדוף של שאר העמים, אבל ליני הליקלה דהיינו הוי השתא בגלותא היי עתה בגלות עם בני ישראל, ואנהיגי לבניך תמן באורייתא ובעובדין טבין ותנהיגי את בניך שם בתורה ובמעשים טובים, ואם יסהרן עליך עובדין טבין למפרוק לך ואם יעירו עליך המעשים טובים שעשו, שבזכותם ראוייה את להגאל, יפרוך או תגאלי על ידי זכות המעשים טובים, ואם אין להם מעשים טובים כל כך שבזכותם תגאלי, אז וגאלתיך אנכי בלי שום זכותים, חי יהו"ה שכבי עד הבקר דהיינו עד דייתי צפרא ונהירו דפורקנא עד שיבא הבקר ואור הגאולה. דבר אחר פירוש אחר על מה שכתוב ליני הליקלה והיה צבקר אס יגאלך טוב יגאל וגו' ומקלים ואמר בשעתא דאתפליג ליליא כשעת חרות לילה, ואיחי איתערת לגבה והשכינה מתעוררת אל ז"ל לעורר אותו אל היחוד (כסוד יחוד יעקב ולאה שיש בחטת הלילה), כדן הקדוש ברוך הוא אעיל בגינתא דעין עם צדיקיא אז הקדוש ברוך הוא נכנס בגן עין עם הצדיקים, לאשתעשעא באורייתא בגינתא דעין להשתעשע בתורה בגן עדן, שאז הצדיקים מעלן מ"ן לנודך היחוד הכאוי לאותו הזמן, עד דאנהירי ממא עד שיאיר אור היום. וכדן אתי גואל ואז צבקר בא הגואל שהוא היסוד דז"ל, ומפני אימתי מתי באזיה זמן בא היסוד, ואומר בזמנא דישאל מצלן צלותא זמן שישאל מתפללים תפלתם (דהיינו כשאוהבים "המלות לא"ל עליון", כמבואר בשערי צדק חלקות לא"ל עליון), וסמיכין גאולה לתפלה וסומכים גאולה לתפלה, וישאל קדישא וישאל שוריס צבקר הקדושה, אז נעשה יחוד גדול בצרכת שיש שלום וכמבואר שם גדווש שיש שלום), וכד לא סמיך גאולה לתפלה וכאשר אינם סומכים גאולה לתפלה, אז לא סמיך דא לדא אז אינו סומך היסוד אל המלכות, ואין יחוד העליון, ואזלת בגלותא והשכינה הולכת בגלות.

^ד שערי אורה (לרבי יוסף קאטיליה) - שער שני (ביאור ספירת היסוד) - וצריך אני לעוררך על עיקר גדול, דע כי בהתאחד מידת א"ל ח"י במידת אדנ"י, אזי מידת אדנ"י יושבת על כסא המלכות ומושלת על כל הנבראים, וכשא"ל ח"י נבדל ומסתלק ממנה, אזי מידת אדנ"י שנקראת שכינה, הולכת בגלות תחת שאר ממשלות וכוחות נבריות, והסוד, ושפחה כי תירש גבירתה (משלי ל' כ"ג). לפיכך אמרו (ברכות דף ד' ב'), צריך לסמוך גאולה לתפילה, כי סוד גאולה, א"ל ח"י, וסוד תפילה, אדנ"י, ובהיותם שניהם סמוכים זה לזה, אזי הכל ביחוד בשלימות ובברכה, וסימן, סומך ה' לכל הנופלים (תהלים קמ"ה ט"ו), ואומר, נפלה לא תוסף קום (עמוס ה' ב').

ולפיכך צריכים ישראל להתכוון בכל יום כוונה גדולה לסמוך גאולה לתפילה, כדי שיתחברו ויתאחדו שני שמות הללו. וכשמגייע אדם בברכת אמת ויציב לגאל ישראל, צריך להתכוון בלבו סוד גאולה זו מה היא, והיאך סומך אותה לתפילה כשמתחיל "אדנ"י שפתי תפתח", כי בכאן הוא העיקר הגדול:

כי בועז הוא בחי' גואל כמו שכתוב (ברות ג')^{טו} כי גואל אנכי וכו' / פשוטו של מקרא שמצווה עליו לייבם / את רות כדי לגאול את נשמת מחלון שהיה צריך להוולד ממנה.

ואתו חכם שהיה משתבח שפעם אחד סמך גאולה לתפילה, אל יעלה בדעתך כי שאר הימים היה מפסיק ומספר בין גאולה לתפילה והיה עובר עבירה, חלילה חלילה לה' אלהינו וחלילה לחסידיו ועבדיו הקדושים מעשות כדבר הזה, אלא סוד סמיכות גאולה לתפילה, שהיה מתכוין בברכת אמת ויצב להמשיך כל הצינורות ולייחד כל הספירות עד שתיגיע המשכת כל הצינורות אצל חתימת גאל ישראל, וכשהתחיל אדני שפתי תפתח, נח כח א"ל ח"י במידת אדני, ונתאחדו הספירות על ידי חכם זה. והו דבר גדול שצריך מחשבה נכונה להמשיך כל הצינורות ולסדר כל הספירות עד שייגיעם כולם למידת א"ל ח"י, ויריקו כולם במידת אדני. ולפי שדבר גדול כזה אין כח ביד האדם להתכוין בו ולעשותו בכל יום, הוצרך לומר "פעם אחת סמך גאולה לתפילה", לפי שהסמיכה הזאת בדיבור ובמעשה היתה, שהיה יודע לכיון אל הכוחות ולהמשיך השפע דרך הצינורות עד שהגיעם כולם לא"ל ח"י, ומשם הריק בשם אדני. והו סוד סמיכת גאולה לתפילה, וסימן, סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר (תהלים ק"א ח):

ולפי שסוד גאולה ותפילה הוא סוד א"ל ח"י אדני, והוא סוד זכור ושמור, אמרו ז"ל (מדרש תהלים צ"ה), אילו שמרו ישראל שבת אחת כהלכה מיד נגאלין, והו טעם ברור שיהיו סומכים כל ישראל זכור אצל שמור, שזהו סוד סומך גאולה לתפילה:

ואם תאמר מדוע לא נגאלו ישראל אותו היום שסמך אותו החכם גאולה לתפילה. דע כי אדם אחד אינו יכול לסמוך אלא כפי שיעור אדם, אבל אם כל ישראל היו סומכין כפי שיעור כל השלימות והמילוי המספיק להתחבר ולהתאחד גאולה בתפילה, אז היו נגאלין כולן. וסוד סמך גאולה לתפילה בסוד א"ל ח"י אדני, הוא סוד, הגואל משחת חיכיו, המעטרכי חסד ורחמים, המשביע בטוב עדיך, תתחדש כנשר נעורייכי (שם ק"ג ה):

ואחר שעוררנוך על העיקר הגדול הזה, דע כי ה' יתברך ויתעלה כשרצה לגאול את ישראל ממצרים חיבר מידת א"ל ח"י הנקרא גאול"ה, למידת אדני הנקרא תפיל"ה, והסוד, ויאנחו בני ישראל מן העבודה ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה (שמות ב' כ"ג), וכתבי, וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים (שם). והסוד הגדול, וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את ברית"י (שם ו' ה):

ואחר שידעת זה, דע כי לפעמים נקרא בלשון גואל. והטעם, דע כי בהתחבר א"ל ח"י עם אדני שהוא סוד הגאול"ה ותפיל"ה, הרי אדני מתמלא משפע הגאולה, וגם מידת אדני פועלת גאולה בשליחות א"ל ח"י ומצלת את הצדיקים וגואלת אותם מכל פגע ומחלה ומכל מיני משחית ופורעניות, ונקראת באותה השעה המלאך הגואל. ולפי שמידת אדני הנקראת שכינ"ה, היתה הולכת עם יעקב, בשליחות א"ל ח"י, באמרו, אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה ושבתי בשלום אל בית אבי והיה יהו"ה לי לאלהים (בראשית כ"ח ב'), והיתה המידה הזאת הולכת עם יעקב לגאול אותו מכל מיני משחית, אמר יעקב, המלאך הגואל אותי מכל רע (שם מ"ח ט"ז). והטעם שקרא למידה זו מלאך, לפי שאינה פועלת גאולה אלא בשליחות א"ל ח"י, שהרי היא עצמה צריכה גאולה, כאמרם ז"ל (במדב"ר ד' י') "גלו למצרים שכינה עמהם", ולפיכך כשאדני פועל גאולה, הוא בשליחות א"ל ח"י, ולכן נקרא המלאך הגואל, כלומר נקרא בשם המשלחו:

^{טו} רות פרק ג' (יב) ועתה פי אמנם פי (אם) גאל אנכי וגם יש גאל קרוב ממני: (יג) ליני | הלילה והיה בקר אמ יגאלך טוב יגאל ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי יהוה שכבי עדי הקר:

^{טז} כי גואל אנכי וכו' – צ"ע מדוע הוסיף וכו' הרי ההמשך "וגם יש גואל קרוב ממני" סותר דבריו. וראיתי ביאור אגרת שמואל כאן, שרות רצת שדווקא בועז הצדיק יגאל את נשמת מחלון ובעז ניחם אותה שרק ג' ימים מאז שנתחדשה ההלכה מואבי ולא מואבית ועדיין לא נתפרסמה ועל כן כנראה שטוב הגואל הראשון (שהוא דוד) יסרב לגאלך, ואנכי (הבן דוד) אגאלך.

עוד ראה נחל אשכול לחיד"א – ועתה כי אמנם כי גואל אנכי. כתוב "כי אם גואל אנכי" ולא קרי "אם", אלא אמנם כי גואל אנכי. אפשר דרמו לה דודאי הוא הגואל, והספק שיש אינו ספק, ולכן אם כתיב ולא קרי, ובעז בדברו עמה היו דבריו באופן שתדע שזה ספק נופל, אבל מפני ההמון צריך לעשות כן לכל מראה עיני ישראל, אבל הוא היודע שהוא ישאנה ודאי:

^{יז} ליבם את רות – קשה הרי יבום הוא רק באשת אח. ובעז לא היה אחיו של מחלון, אלא דוד דהיינו אחיו של אלימלך (רות רבה ו' ב') וכ"ש למי"ד שהיה בן דוד (כמבואר באגרת שמואל). ואע"פ שיהודה יבם את תמר כלתו, שם היה לפני מתן תורה.

ליבם את רות – זו סוגיא קשה שהרי נעמי גיירה אותה וא"כ לא היתה נשואה למחלון, ואינה צריכה יבום, ואם מחלון גייר אותה ונשאה מדוע נעמי גיירה אותה שוב? וראה זוהר חדש מדרש רות שמחלון גייר אותה אבל כל זמן שהיתה תחתיו אימת בעלה עליה ולא נתברר רצונה האימית להתגייר עד שדבקה בנעמי ונתגיירה שוב.

זהר חדש / מדרש רות (מתוך מדבש) דף צו: – שאל רבי פדת, לבריה של רבי יוסי איש סוכו, הנה רות פיון שנתגיירה, מפני מה לא קראו בשם אחר כי כך הדרך לקרוא שם חדש לגרים (ממטאל כנמ"ו (ממזכ י כט), על הספוק וילאמי מפה לחוס), וגם שם זה הוא בהשגחה עלינה, אמר ליה בנו של רבי יוסי, קף שמועתי, דשם אחר היה לה קודם שנתגיירה, וכשנשאת למחלון קראו שמה רות על שם השכינה שנקראת ת"ר, או על שם שיצא ממנה דוד שריוה להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות, ומשם עלתה לארץ ישראל בשם זה, דהא כשנשאת למחלון כבר אז נתגיירה, ולא לאחר זמן בלכתה לארץ ישראל.

אמר לו רבי פדת והקתיב אחר קף בלכתה עם נעמי חמותה לארץ ישראל, שנעמי רצתה למנוע מרות להתדבק בדת ישראל, אלא אם יהיה מרצונה הטוב, ולכן אמרה לרות שיקשה לה להיות בין ישראל, כי אסור לנו להתיחד נבקה עם זכר שאינה אישה, אמרה לה (ה"י) באשר תליני אלין, אמרה לה נעמי, עמנו מובדלים משאר עמים בתרי"ג מצות, אמרה "עמך עמי", ועוד אמרה לה נעמי אסור לנו לעבוד עבודה זרה, ענתה רות ואלהיך אלהי וגומר (כ"ה). הרי כי תרבה התראות עשית נעמי לנסותה אם היא רוצה להתגייר בכל לבבה, פדתנין כמו שלמדנו (נמס' ימות דף מו ע"ג), וכלן קבלה עליה, ואם נתגיירה קודם כשנשאה למחלון, למה לה השתא פולי תאי למה היה צריך להתרות בה כל כך, הלא כבר היתה יהודית.

אמר לו בנו של רבי יוסי, חס ושלום לומר ששנשאה מחלון והיא גויה, אלא ודאי כשנשאה נתגיירה, ובחזקת אימת בעלה עמדה היא וערפה בענין זה של הגירות (ממטאל דין ניות, מ"ג ע"ג, כח"ס י"ב ע"ג שמשחת), וראיה לדבר כי פיון שמתו בעליהן, ערפה חזרה לסורחנה לעבודה זרה שלה, ורות עמדה בטעמה וברצונה רצתה להמשיך ביהדותה, דכתיב שנעמי אמרה לרות, הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה שובי אחורי יבמתך, אבל ורות דבקה בה בנעמי, כמו שהיתה בתחילה כשנתגיירה כשנשאה למחלון, לכן פיון שמת בעלה, ברצונה דבקה בתורה.

הנה מבואר לקמן דף צט ע"א, (כביאורינו עמ' תנב) כי מחלון וכליון מתו לפי שנשאו נשים נכריות, ואילו כאן מבואר שגיירוס קודם נישואיהם, ומדברי החיד"א בספרו שמחת הרגל (ע"פ וסוף להם נשים מואביות) נראה ליישב, כי באמת גיירוס קודם נישואיהם, אבל מצד שעדיין לא נתחדשה ההלכה דמואבי ולא מואבית, לכן היו אסורות לבא בקהל מיד, ועל חטא זה נענשו ומתו, וזה הוא שאמרו לקמן שמתו על שנשאו נשים נכריות, דהיינו שהיו נכריות מהיתר נשואין.

ורות היא בחי' תפילה" כמו שאמרו רז"ל (ברכות ז' ע"ב) למה נקרא שמה רות? שיצא ממנה דוד שריוה להקב"ה בשירות ותושבחות^{כא} [בין]. רוצה לומר שרות רומזת לתפילה כי בזכותה נולד דוד שאמר על עצמו (תהלים קט ד') "ואני תפילה"^{כב} ואמר (שם מב ט') "תפילה לאל חיי". כי בועז אמנם חיפש לשאת אשה/^{כג} אבל מסתמא לאו דווקא בת בנים, ונפטר כמה ימים אח"כ, ורות סיכנה עצמה לדחוק בו

עוד מתבאר מדברי החיד"א בספרו חומת אנך (על הכוזב ותלמי הגה ענה יבמחר, ועל הפסוק יקלס ה' פעלך). כי מה שנעמי דחקה בהן לשוב לעמם, טעמה היה דסבירא לה שלא תפסו הנישואין בשביל שהיו עדיין דינם כמואביות, אבל רות אמרה לנעמי עמך עמי, כי כונתי לשם שמים ולקיים המצות אף על פי שלא יהיו בי נישואין, ובוועז חידש את ההלכה של מואבי ולא מואבית, ואמר לרות על כונתה הטובה שבאה לחסות תחת כנפי השכינה, "תהי משכורתך שלימה מעם ה'".
ובניצוצי זהר (חלק המולאים) כתב שאפשר כי לא על פי בית דין גיירו אותן, וקיים חשש שמא עיניהם נתנו בהן, לכן לא היו נחשבות מיד כגיורות, עד אשר התאמצה רות ללכת עם נעמי אחר שכבר מת מחלון, ואז היא נחשבת לגיורת גמורה.
אמר לו שאל רבי פדת לבנו של רבי יוסי, ששמעת מה היה שמה של רות בתתילה קודם שנתגיירה, אמר ליה בנו של רבי יוסי, גילית היה שמה, ואחר כך כשנשא מחלון קרא לשמה רות.

^כ מתורצו - תפלה

^ט ברכות דף ז: - רות, מאי "רות"? אמר רבי יוחנן: שזכתה ויצא ממנה דוד שריוהו להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות. מנא לן דשמא גרים? אמר רבי אילעזר, דאמר קרא: "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ", אל תקרי "שמות" אלא "שמות".
רש"י - רות - המואבית, משום דאירי בפירושי השמות נקט לה:

פתח עינים (לחיד"א) - מאי רות א"ר יוחנן וכו'. עמ"ש אני בעניי בזה בתחילי שמחת הרגל פירוש רות בס"ד ע"ש דף ז'. ואפשר לומר עוד קצת בסגנון אחר ונקדים מאמרם ז"ל בש"ט על פ' חצות לילה אקום להודות לך שהיה מודה לה' על החסד שעשה עם זקנתו רות שבאת בחצות לילה אצל בעז ויחדר וילפת ולא קללה עש"ב ואפשר שניצולה בזכות דוד הע"ה נכדה שהיה קם בחצות לילה וזכות זה הגין עליה שלא קללה בעז והיתה מתה ועל זה היה דוד הע"ה מודה בהעלם ולב נסב"ר שניצולה בזכותו. ואפשר דהכונה מאי רות שנשאר שמה כך ולא שינו שמה כשנתגיירה ע"ד מ"ש שם בשה"ר והשיב שזכתה ויצא ממנה דוד וכו' כלומר ובעבור נתקיימה כשבאה אצל בעז בחצות הלילה ואם לאו נאבדה בקללת בעז. ולהכי נשאר לה שם רות והאלהים עשה להורות דבשביל דוד הע"ה נתקיימה:

בבא בתרא דף יד: - רות נמי פורענות היא פורענות דאית ליה אחרית דאמר רבי יוחנן למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותושבחות.

רש"י - רות נמי פורענות היא - רעב וגלות ומיתת אלימלך ובניו: דאית ליה אחרית - סוף הפורענות נהפך לאחרית ותקוה שיצא דוד משם:

מהרש"א - למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו כו'. לפי שהרבה שמות טעמם מפורש בתורה לזה ראו רז"ל במדרשות לתת טעם גם לשמות שאינן מפורשים וכדאמרין פ"ק דברכות מנלן דשמא גרים דכתיב אשר שם שמות וגו' ומיהו בשם כזה שיצא בגיורת לא מצינו שדרשו בו אלא במי שיש בו עוד שמות כגון ביתרו ובלעם ויש לפרש דהכא לא על שמה שאלו למה היא רות אלא על ספר רות למה נקרא שמה רות ולא נעמי דתחלת הענין ועיקרו מדבר בה ואף שמלת ספר הוא לשון זכר קאמר הכא שמה בלשון נקבה ע"ש שנקרא רות וקאמר דלכך נקרא הספר רות שזה הוא עיקר וענינו שיצא (ממנו) (ממנה) דוד שהוא האחרית ותכלית הגמור שריוהו כו' וק"ל:

^ב צ"ע ממה נפשך אם אביה עגלון מלך מואב קרא לה רות, האם לגוי מתנוצץ רוח הקדש בשעה שנתן שם לבניו? וכנ"ל במהרש"א. ולפי' הזוהר חדש שבגיורתה נקראת גילית ומחלון שינה שמה לרות, האם למחלון היה רוח הקדש? וראה זוהר חדש רות דף צה: במתוק מדבש שם שבהשגחה עליונה קראו מחלון וכליון לנשותיהם על שם סופם.

זהר חדש / מדרש רות דף צה: - הנה שמות של מחלון וכליון המואבאים לקמן, ההכרח לומר שנקראו כך בפי אביהם אלימלך בעת לידתם על ידי רוח הקדש שנזרקה בו, ונרמזו בשמותם סופם כדלקמן, אמנם שמות רות וערפה אינם שם לידתם, כי מבואר לקמן דף צו ע"ב, דשם רות היה גילית, ושם ערפה הרפה, ועם כל זה אחר שנתגיירו בהשגחה עליונה קראו גם אותם על שם סופם, כדמפרש ואזיל.

רבי יוסי בן קיסמא אמר, כשם שהיו הם מחלון וכליון שנקראו על שם סופם, כך היו נשותיהם שנקראו על שם סופם, כי ערפה על שמה נידונית לפי משמעות שמה היא נדונת, דהיינו קשת קנל לפי שהיתה קשת עורף, דלא בעאת למיהוי לה חולקא עם ישראל, כי לא רצתה להיות לה חלק עם ישראל, כמו דאית אמר כמו שאתה אומר פי פנו אלי עורף ולא פנים פי הקדוש ברוך הוא אמר ישראל אינם שומעים לדברי, כדאם המהפך עורף מול רעהו ולא יאבה לשמוע אמריו, רבנן אמרי לכן נקראת ערפה, לפי שהחזירה עורף לחמותה כמו שכתוב ותישק ערפה לחמותה, ושבה אל עמה ואל אלוהיה.

רות היא נקראת רות, שהיא אותיות תו"ר על שם תו"ר שהיא מין יונה, שהוא כשר על המזבת, כך רות היתה כשרה לבוא בקהל, שעליה נתקיימה הלכה (המטותא כמס' יצמות דף ע"ט) עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית כי מה שכתוב לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', זה נאמר רק על הזכרים אבל הנקבות מותרות לבא בקהל. רות עוד טעם שנקראת רות, לפי שיצא ממנה בן הוא דוד המלך, שריוהו והשביע להקדוש ברוך הוא בשירות ותושבחות (ממנו) (ממנה) כדכתיב דף ע"ט).

^כ גם בתורד - ותושבחות, ומתורדו - ותשבחות

^{כב} זוהר חדש מדרש רות דף צה: וצו:

^{כג} וראה תורה מט אות ב' - תפלה בחינת מלכות דוד, כמו שכתוב (תהלים ק"ט): "ואני תפלה".

^{כד} ראה רות ג' ז' וייתב לבו בחומת אנך לחיד"א שם בשם חז"ל

שייבם אותה אע"פ שחששה שיקפיד עליה/כ"ו שמעמידה אותו בניסיון היצר, ועוד שהיא גרה מואביה/כ"ו, וזכתה שבעזו יתיר אותה לבוא בקהל/כ"ו, וייבם אותה ממש כמה שעות לפני שנפטר/כ"ו.
והי' מובן מדבריו של רבנו ז"ל שגילה בזה תורה גבוהה. אך לא זכיתי לשומעה :

גם שמעתי בשמו שאמר אז. שכל ההשגות הגבוהות מאד שהוא משיג. אינו עולה אצלו כנגד איזה דיבור שהוא מגלה בפני העולם. כי בכל דיבור ודיבור שהוא מגלה בפני העולם תלויים בו כל העולמות עליונים ותחתונים : אבל כדי לגלות לעולם מה שמשיג היה צריך לצמצם אלפי אלפים ורבי רבבות מדרגות למטה מכפי שהשיגה, (חי"מ שס/כ"ט), וצריך לזה יגיעה עצומה שלא תמיד אפשרית ועל כן יש לו הרבה תורות גבוהות בלא לבושים שאינו יכול להלבישן, כמבואר שם שסא/ל.
לא(פי). כי אע"פ שבוודאי ההשגות שלו שאינו מגלה. הם גבוהים אלפים ורבבות פעמים בלי שיעור כנגד מה שהוא מגלה בפני העולם. כמבואר מזה במקום אחר כמה פעמים [כ"ב]. אבל אף על פי כן. זה אינו חשוב ויקר בעיניו כ"כ. מאחר שאינו מזכה את ישראל כ"כ בזה. והעיקר הוא אצלו. כשהעולם זוכין לשמוע ממנו איזה דיבור, כי בכל דיבור וכו' כנ"ל) כי כל שיחה שלו וכ"ש תורה שגילה היו בחייו יכולים על ידה להיות איש כשר באמת ואפילו צדיק גמור, וגם היום אפשר על ידה להתעורר מאד להשם ית' ולזכות לדרכי ה' באמת (חי"מ שחנ/ל"ג). אמנם היו לרבנו גם השגות שהצליח להלביש אבל לא עד שיהיו במדרגת ההשגה של אנשיו כגון ספר הנשרף וספר הגנוז ואעפ"כ היה על התגלותם קטרוג גדול שעל כן אחד נשרף בפקודת רבנו והשני נגנו :

עד כאן ביאור חברותא לתורה קב תנינא

בענין סמיכת גאולה לתפילה

כ"ה אישי התנ"ך ערך רות בשם מדרש רבה רות טו א'.

כ"ו **כמבואר** במגילת רות שם שעל כן טוב לא רצה לגייר אותה. וגם בעצמה כשהלכה בלילה לגורן במצוות נעמי עדין לא ידעו שמואביה מותרת בקהל, ועוד שהיה בת ארבעים עקרה אפילו בית רחם אין לה (כמבואר ברות רבה ז' יד) וגם בועז בן שמונים ולא נפקד בבנים (שם ו' ב') אעפ"כ הלכה בתמימות במצוות נעמי בלילה בחשש שיקפיד עליה ויקללה שמעמידה אותו בניסיון כזה.

כ"ז **בועז חידש את ההלכה** מואבי ולא מואביה אישי התנ"ך ערך בועז בשם ירושלמי יבמות ח' ג'. וזה היה שלשה ימים בלבד לפני שרות בקשה מבעז לייבם אותה (אגרת שמואל).

כ"ח **אישי התנ"ך** ערך בעז בשם מדרש רות ב עמ' 55

כ"ט **חיי מוהר"ן** אות שט - (כא) אמר איני אומר לכם מתורתי כי אם הפסלת והיא נמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדרגות מכפי מה שאני משיגה, ואיני יכול לומר נמוך יותר וכבר נרשם מזה במקום אחר:

ל **חיי מוהר"ן** אות שטא - (כב) שמעתי בשמו שאמר כבר שיש לו תורות בלי לבושים. פרוש, שאינו יכול להלביש אותה בשום לבוש. ואמר קרא אסמכתא בעלמא הוא, שסומך התורה על המקרא כמו שסומכין על איזה דבר וכו' בן התורה שלו גבוה מאד, עד שאינה יכולה להתלבש כי אם דרך אסמכתא בעלמא, והבן: ואמר שמה שמתנגע כל כך קדם התורה הוא מחמת שקשה לו מאד להוריד השגות התורה שלו בלבושים ודבורים שיוכל לאמרה ולגלותה, על כן צריך יגיעות גדולות לזה. ועין במקום אחר מזה כי דרבו זכרוננו לברכה היה קדם התורה שהיה יושב עמנו כמו שעה ושתיים והיה מתנגע מאד בכמה תנועות ונגיחות. ואף על פי שישב בשתיקה היה נכר מתנועותיו שיש לו יגיעות גדולות מאד. ואחר כך פתח פיו והתחיל לומר: **ופעם אחת** ראיתי בעיני בשעה שהתחיל לומר התורה תשעה תקונין יקירין וכו' שהיה כופל אלו התבות תשעה תקונין וכו' כמה פעמים. ובכל פעם תפס בכח בזקנו בשתי ידיו בשני צדדי זקנו שעל הלחיים וכמעט שהיה תולשם מגדל הראה והמסירות נפש העצום עד אין סוף שהיה לו אז. וכבר נרשם שאמר שכל דבר שעושה ברבים קשה עליו מאד מאד, וכשאומר תורה נדמה לו שתקף שיוציא מפיו הדבור הראשון מיד תצא נפשו, וכן בהקדוש נדמה לו גם כן שתקף שיוציא מפיו ויאמר הדבור הראשון תצא נפשו:

כ"ס מוהר"ן בתקפא

כ"י חיי מוהר"ן שם - שצא. ושיחות הר"ן קלא, רג. קצט - ריא

כ"ג **חיי מוהר"ן** אות שחא - (יט) ואמר רבנו זכרוננו לברכה פרוש שבכל שיחה ושיחה שיהיה משיח ומדבר עמנו יכולים להיות על ידה איש בשר, ואפלו צדיק גמור כל ימי חייו כמו שאני רוצה (אזוי וויא איה מיין איין גוטער יהוד) אם ירצה לילך עמה לקים כפי שיחתו הקדושה. ומי שזכה לשמוע שיחתו הקדושה מפיו הקדוש הוא יודע זאת באמת ובברור. וגם אפלו עכשו בשלומדין דבריו הקדושים יש להם גם כן כח גדול לעורר להשם יתברך לזכות לדרכי ה' באמת, למי שישים לבו היטב לדבריו ולשיחותיו הקדושים הנאמרים בזה הספר, ובשאר ספריו הקדושים. כי כל שיחה שלו היא התעוררות נפלא ונורא מאד ודרך ישרה ונכונה מאד לעבודת השם יתברך לכל אחד לפי מדרגתו והיה באיזה מדרגה שיהיה. אפלו מי שהוא במדרגה עליונה מאד יכול לקבל דרך ישרה ועצות נפלאות מכל שיחה ושיחה שלו. וכן להפך מי שהוא בתכלית מדרגה התחתונה חס ושלום באיזה מקום שהוא, יכול לקבל דרך ישרה ועצות נכונות מכל שיחה ושיחה שלו למלט נפשו מני שחת, ולשוב אל השם באמת אם ישם לבו לדבריו היטב, ויקים אותם באמת ובתמימות בלי שום חכמות. אשרי מי שיאחו בהם:

פרי עץ חיים – שער הקריאת שמע – פרק כט – והנה בזה תבין סוד סמיכת גאולה לתפילה באמיתות, כי כל גאולה הוא ביסוד, ותפילה במלכות כנו' זוהר. וא"כ קשה, איך גאולה שהוא יסוד הוא למטה בהיכל ק"ק של בריאה, והתפילה שהיא מדה שהיא מלכות הוא למעלה באצילות. אך יובן במה שביארנו כי גאולה הוא יותר למעלה, רק שהוא מוריד הארה מלמעלה למטה, ומעלה את התפלה שהיא מלכות למעלה באצילות. והנה בעלות המלכות שהיא נקראת תפלה למעלה, הנה העליה הראשונה היא במלת ברוך, ביסוד דו"א, כמ"ש בעז"ה, וזהו סמיכת גאולה לתפלה ממש. גם היכל ק"ק דבריאה נקרא ברוך, ברבויא דברכאן כדפירש זוהר וכמ"ש בעז"ה, על ידי הארה העליונה מיסוד עליון הנקרא ברוך. ודקדקו רז"ל באמרם כל הסומך גאולה לתפלה, ולא תפלה לגאולה, כי כן ראוי להיות שנסמוך ונעלה את התפלה עם הגאולה. אך מתורץ עם הנ"ל, כי תחלה אנו מורידין הארת הגואל לתנא עם המלכות, וזהו סמיכת גאולה לתפלה. אח"כ עולה התפלה עד הגאולה עצמה במקומו, ולא בסוד סמיכות לבד, שהיא הארה, אלא עצמות הגאולה:

שעת רצון על הזוהר ח"ב דף קנו. – ואני דא דוד מלכא אתר דאקרי גאולה תפילתי דא תפילה והכא איהו סמיכה לגאולה דאיהו חד כו': – פי' הנה כתב רבינו ז"ל בסוף דרוש אמת ויציב ז"ל, והנה בזה יובן ענין סמיכות גאולה לתפילה הנזכר בדברי רז"ל כי דבר זה צריך ביאור לפי שנודע כי כל גאולה היא ביסוד וכל תפילה היא במלכות וא"כ קשיא איך אפשר לומר כי הגאולה שהיא היסוד הוא למטה בהיכל ק"ק כו' אמנם יובן עם הנזכר כי הנה בתחילה אנו מורידין הארת היסוד הנקרא גאולה למטה אל המלכות הנקרא תפילה העומדת בבריאה וזהו ממש סמיכות הגאולה עם התפילה, ואח"כ עולה התפילה למעלה עם הגאולה באצילות ואז אינינו סמוכות והארה בלבד רק גאולה עצמית ולא סמוכות בלבד יע"ש:

ברם לשון הזוהר דהכא קשה דאמר ואני דא דוד מלכא אתר דאקרי גאולה, אתר דאקרי גאולה הוא היסוד ודוד מלכא כל אחיזתו הוא במלכות אתר דאקרי תפילה ולא גאולה וכמ"ש רבינו ז"ל בשער תיקון הנוק' פ"ג ז"ל, וגם יתבאר לך איך מצינו שנשמות זכר באים מן הנוק' ונקרא זכרים כמו דהמע"ה וזולתו כו' גם הענין יותר מבואר שנודע שהב' עטרין אלו הם חו"ג ב' זרועות דא"א ושם בודאי ששניהם זכרים אלא שבעודם מתפשטין בזכר נקרא זכרים אע"פ שנותנם בעת הזווג אל הנוק', וברידתם להתפשט משם אל הנוק' אז נקראות נקבות וזה ענין כמה נפשות כמו נפש דהמע"ה. נמצא שנשמות דהמע"ה שורשו מיסוד דו"א ומשם ניתן בנוק' ומצד זה שפיר מצי' אמר הזוהר דאני דא דוד מלכא אתר דאקרי שהוא היסוד דו"א הנקרא גאולה:

ונמצינו למדין מדברי רבינו ז"ל שיש שני אופנים סמוכות גאולה לתפילה חדא שאנו ממשכים אותם הארות מיסוד האצילות אל המלכות העומדת בהיכל ק"ק דבריאה וזה בעצם סמוכות גאולה לתפילה.

ואח"כ יש סמוכות תפילה לגאולה כשאח"כ עולים באצילות בכריעה ראשונה שאז עולה המלכות ביסוד עצמו דו"א דאצילות ואז אינה הארה לבד כי גאולה עצמית הוא שם. וז"ש והכא איהו סמיכה לגאולה שהתפילה עולה ונסמכת בגאולה, דאיהו חד פעם ראשונה כד איהו סומך גאולה לתפילה שיוורד הארת היסוד דו"א מאצילות אל היכל ק"ק דבריאה כדין איהו עת רצון, אוף הכי כשעולים באצילות התפילה לגאולה ונכללים שם יסוד ומלכות כללא איהו כחדא עת חד מלכות רצון חד יסוד אתכלילו דא בדא והווי חד:

